

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 12Svp/1/2023
Identifikačné číslo spisu: 9623200351
Dátum vydania rozhodnutia: 7. februára 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Juraj Vališ
Funkcia: predseda senátu, sudca spravodajca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:9623200351.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Juraja Vališa, LL.M. a členov senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., JUDr. Moniky Valašikovej, PhD., JUDr. Anity Filovej a prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD., v právnej veci žalobcu: SZÖVETSEĞ - Magyarok. Nemzetiségek. Régiók. ALIANCIA - Magyari. Nérodnosti. Régióny, Čajakova 8, Bratislava, IČO: 52 695 514, právne zastúpený: JUDr. Peter Nyilfa, advokát, Alžbetínske nám. 328, Dunajská Streda, IČO: 42 299 071, proti žalovanému: HLAS - sociálna demokracia, Lazaretská 2400/15, Bratislava, IČO: 53 258 070, o správnej žalobe vo veciach zákonnosti a ústavnosti volieb do obecného zastupiteľstva obce Dolné Semerovce konaných dňa 29. októbra 2022, takto

r o z h o d o l :

I. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky vyhlasuje voľby do obecného zastupiteľstva obce Dolné Semerovce konané dňa 29. októbra 2022 z a n e p l a t n é .

II. Účastníkom konania sa nárok na náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

O d ô v o d n e n i e

Podania účastníkov konania

1. Najvyššiemu správneému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len „správny súd“) bola dňa 08. novembra 2022 doručená správna žaloba vo veciach zákonnosti a ústavnosti volieb starostu obce Dolné Semerovce a volieb do obecného zastupiteľstva obce Dolné Semerovce konaných dňa 29. októbra 2022 (ďalej aj len „napadnuté voľby“), pričom uvedené konanie bolo pôvodne vedené spoločne pod sp.zn. 12Svp/19/2022.

2. Správnu žalobou sa žalobca domáhal prieskumu napadnutých volieb z dôvodu nezákonnosti a súčasne aj z dôvodu neústavnosti, k čomu poukázal na § 2, § 24 ods. 6 zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj len „zákon č. 180/2014 Z. z.“) a čl. 30 ods. 1 a 3 Ústavy SR. Dôvodil tým, že v deň konania volieb v ranných hodinách prichádzali voliči do volebnej miestnosti v sprievode jednej ženy s tým, že voliči z rôznych dôvodov (zdravotné problémy, problémy s čítaním alebo písaním) oznámili príslušnej komisii, že táto

žena s nimi ide do osobného priestoru a bude im pomáhať pri úprave hlasovacích lístkov. Namietal, že tá istá žena sa vo volebnej miestnosti objavila opakovane aj s inými voličmi, pričom keďže sa to viackrát opakovalo, okrsková volebná komisia oznámila túto skutočnosť Okresnému úradu Levice, odboru všeobecnej vnútornej správy, ktorého členovia sa dostavili do príslušnej volebnej miestnosti za účelom preverenia tejto skutočnosti. Podľa informácií žalobcu správu o výsledku šetrenia zaslali Štátnej komisii pre voľby a kontrolu financovania politických strán, pričom v tejto súvislosti boli následne kontaktovaní aj príslušníci Policajného zboru SR. Žalobca uviedol, že podľa vyjadrení členov okrskovej volebnej komisie a podľa informácií z médií takýmto spôsobom odvolilo približne sto voličov, pričom príslušníci Policajného zboru SR v tejto súvislosti vyšetrojú prípad marenia prípravy a priebehu volieb. Žalobca v rámci dokazovania navrhol vypočuť predsedu a zapisovateľa okrskovej volebnej komisie a vyžiadať vyjadrenie od Policajného zboru PZ. Navrhol, aby správny súd vyhlásil napadnuté voľby za neplatné.

3. Žalovaný sa k žalobe nevyjadril.

Konanie pred správnym súdom

4. Správny súd konštatuje, že žaloba spĺňa všetky náležitosti vyžadované § 312f zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej „SSP“), bola podaná v lehote a na to oprávnenou osobou. Správny súd, po preskúmaní v nej tvrdených skutočnostiach dospel k záveru, že je dôvodná. Preto v zmysle § 312j ods. 2 písm. a) SSP jednomyselne vyhlásil voľby do obecného zastupiteľstva obce Dolné Semerovce konané dňa 29. októbra 2022 za neplatné. Správny súd rozhodol o žalobe v lehote 90 dní odo dňa jej podania (§312i SSP) a bez nariadenia pojednávania (§ 312h ods. 3 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený tak na úradnej tabuli súdu ako aj na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 07. februára 2023 (§ 137 ods. 4 SSP).

5. Dňa 23. januára 2023 na Okresnom súde Levice predseda senátu (sudca spravodajca) poverený členmi senátu 12S uznesením sp. zn. 12Svp/19/2022 zo 16. januára 2023 za účelom zistenia skutkového stavu vypočul svedkov navrhnutých zo strany žalobcu a pôvodného žalovaného v prvom rade - starostu obce, keďže toho času bolo konanie vo vzťahu k voľbám starostu obce Dolné Semerovce a voľbám do obecného zastupiteľstva obce Dolné Semerovce vedené pod jednou spisovou značkou - 12Svp/19/2022, pričom tohto úkonu sa zúčastnili právni zástupcovia žalobcu a pôvodného žalovaného v prvom rade - starostu obce. Žalovaný sa tohto úkonu napriek tomu, že bol o ňom upovedomený, nezúčastnil. O tomto úkone bola spísaná zápisnica z 23. januára 2023, ktorá je súčasťou spisu.

6. Z výsluchu svedkyne, predsedníčky miestnej volebnej komisie pani C. R. (ďalej aj len „predsedníčka MVK“), vyplynulo, že vo volebnej miestnosti sa nemali nachádzať viac ako 4 osoby, voliči, avšak okolo desiatej hodiny prišla do volebnej miestnosti pani V. X. s ostatnými voličmi a bolo tam minimálne 6 ľudí súčasne. V. X. povedala, že voličom bude pomáhať, keďže nevedia čítať a písať, pričom niektorí to ani nežiadali a ona im automaticky išla pomôcť. Predsedníčka MVK ju upozornila, že musí ísť von. V. X. sa mala vo volebnej miestnosti zdržiavať celý čas, teda neodísť po pomoci voličom. Predsedníčka MVK vo výpovedi uviedla, že V. X. stála miestami pri plente resp. išla s voličmi za plentu a po tom, čo zistila, že vec môže riešiť polícia, odišla. Predsedníčka MVK 29. októbra 2022 poobede telefonicky kontaktovala okresnú volebnú komisiu (ďalej aj len „OVK“) ako postupovať, pričom OVK oznámila, že voličom môže byť poskytnutá pomoc, ak ju potrebujú a následne počas druhého telefonátu sa predsedníčky MVK dopytovala o koľkých voličov išlo a prečo takýto postup umožnila. Predsedníčka MVK ďalej uviedla, že bola privolaná aj polícia SR, ktorá vypočula ju aj V. X.. V. X. mala podľa predsedníčky MVK poskytnúť pomoc približne 100 voličom.

7. Z výsluchu svedkyne, zapisovateľky MVK F. H. (ďalej aj len „zapisovateľka MVK“) vyplynulo, že do 09.00 hod. alebo 09.30 hod. všetko vo volebnej miestnosti prebiehalo v poriadku, potom prišla V. X. a prítomná volička oznámila MVK, že žiada o jej pomoc, lebo nevie písať a čítať a to sa opakovalo.

Z výsluchu ďalej vyplynulo, že V. X. sa nezdržiavala celý čas vo volebnej miestnosti, pretože niekedy aj vychádzala, pričom MVK ju upozornila, že sa vo volebnej miestnosti nemôže zdržiavať. Zapisovateľka MVK potvrdila, že voliči, ktorí vyžadovali pomoc žiadali aj o pomoc pri úkonoch, ktoré rieši obecny úrad a uviedla, že občania stále potrebujú pomoc, chcú aj spísať žiadosti. Ďalej uviedla, že bola aj pri iných voľbách, ale takáto pomoc sa vyskytovala iba pri voľbách do orgánov obecnej samosprávy. Podľa zapisovateľky MVK mohla byť pomoc poskytnutá približne 100 voličom, pričom niektorí pomoc sami chceli a niektorým pomoc iniciatívne poskytla V. X., bez ich predchádzajúcej žiadosti.

8. Z výsluchu svedka, podpredsedu MVK V. K. (ďalej aj len „podpredseda MVK“) vyplynulo, že V. X. poskytovala pomoc hendikepovaným ľuďom so zdravotnými ťažkosťami, ktorí takúto asistenciu potrebovali, malo ísť o rodinných príslušníkov a pomoc bola takýmto spôsobom poskytovaná aj iným osobám zo strany ďalších osôb, ktorí pomáhali svojim rodinným príslušníkom a ktorí o takúto asistenciu požiadali s tým, že zo zákona im takáto pomoc mala byť poskytnutá. Uviedol, že pomoc bola poskytovaná osobám rómskeho aj nerómskeho etnika. Ďalej uviedol, že V. X. nebola stále prítomná vo volebnej miestnosti, a že potrebu pomoci MVK oznamovali vždy voliči. Podľa podpredsedu MVK bola pomoc poskytnutá pár starším ľuďom približne 3 maximálne 4 a voči poskytnutiu pomoci nemal nikto z MVK výhrady.

9. Z výsluchu svedka, člena MVK Z. R. vyplynulo, že do volebnej miestnosti prichádzalo viacero jemu neznámych rómsky hovoriacich osôb, ktoré boli zapísané vo voličských zoznamoch a ktorým pomáhala V. X.. Neskôr vo volebnej miestnosti nebol prítomný, pretože išiel s prenosnou volebnou schránkou. Uviedol, že s pomocou volili Rómovia a v dvoch prípadoch nerómovia. Ďalej uviedol, že V. X. sa do volebnej miestnosti dostavila od ráňajších hodín, skoro od začiatku volieb a počas tohto obdobia voličom poskytovala pomoc, pričom po jeho návrate s prenosnou volebnou schránkou sa už vo volebnej miestnosti nenachádzala. K otázke, kto oznámil MVK, že volič potrebuje pomoc z výsluchu vyplynulo, že vzhľadom na to, že voliči hovorili po rómsky a člen MVK R. im nerozumel, domnieval sa, že im rozumie podpredseda MVK a preto im bola pomoc umožnená. Ďalej uviedol, že pomoc zo strany V. X. bola poskytovaná aj osobám, ktoré neboli jej rodinnými príslušníkmi. Podľa člena MVK R. mohla byť pomoc zo strany V. X. poskytnutá približne 50 voličom. Z výsluchu ďalej vyplynulo, že počas prítomnosti člena MVK R. vo volebnej miestnosti nemala MVK výhrady voči opakovanej pomoci V. X..

10. Z výsluchu svedka, člena MVK E. F. vyplynulo, že s V. X. do volebnej miestnosti prišla skupina ľudí. Uviedol, že členovia MVK mali výhrady voči poskytovaniu opakovanej pomoci voličom zo strany V. X. a preto predsedníčka MVK kontaktovala políciu, pričom on následne odišiel z volebnej miestnosti s prenosnou volebnou schránkou. Ďalej uviedol, že V. X. sa celý čas zdržiavala vo volebnej miestnosti a sama išla ku každému voličovi a poskytovala im asistenciu, pričom počas jeho prítomnosti vo volebnej miestnosti poskytla pomoc približne 5 voličom.

11. Z výsluchov všetkých svedkov taktiež vyplynulo, že voliči, ktorí hlasovali s asistenciou, neboli členom MVK poučení o spôsobe hlasovania a o skutkovej podstate trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda a o skutkovej podstate trestného činu volebnej korupcie.

12. Predseda senátu po vykonaní výsluchu svedkov oznámil, že z obsahu žaloby vyplynulo, že dotknutou žalobou sa žalobca domáhal preskúmania ústavnosti a zákonnosti volieb na starostu obce Dolné Semerovce a súčasne aj volieb do obecného zastupiteľstva obce Dolné Semerovce. Podľa § 66 SSP, ak smeruje jedna žaloba proti viacerým rozhodnutiam, môže predseda senátu uznesením vylúčiť každé takéto rozhodnutie na samostatné konanie, ak spoločné konanie nie je možné alebo vhodné. Predseda senátu následne vyhlásil uznesenie sp. zn. 12Svp/19/2022 z 23. januára 2023, ktorým sa správna žaloba o preskúmanie zákonnosti a ústavnosti volieb do obecného zastupiteľstva obce Dolné Semerovce konaných dňa 29. októbra 2022 vylúčila na samostatné konanie. Cit. uznesenie bolo v písomnej forme krátkou cestou doručené prítomným účastníkom. Vzhľadom na skutočnosť, že nebol prítomný žalovaný - politická strana HLAS - sociálna demokracia, cit. uznesenie mu bolo doručované prostredníctvom pošty. Cit. uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 27. januára 2023.

13. Správny súd výzvou zo 17. januára 2023 adresovanou Okresnému riaditeľstvu PZ Levice požiadal o poskytnutie informácie, či je v súvislosti s voľbami do orgánov územnej samosprávy obce Dolné Semerovce evidované trestné stíhanie. Okresné riaditeľstvo PZ Levice listom č. ČVS:ORP-609/1-VYS-LV-2022-KM z 26. januára 2023 poskytlo správne súdu informáciu o tom, že OKP OR PZ Levice v súvislosti s vyššie uvedenými voľbami prijala dňa 29. októbra 2022 trestné oznámenie predsedníčky MVK vo veci podozrenia zo spáchania trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 ods. 1 Tr. zák., ku ktorému malo dôjsť tým spôsobom, že v deň konania volieb doposiaľ neznámy páchateľ vstupoval do volebnej miestnosti s niektorými rómskymi občanmi obce Dolné Semerovce, pričom s nimi vstupoval aj za plentu, kde mal spolu s nimi odhlasovať a zakrúžkovať koho majú voliť, keďže títo občania nevedeli písať a čítať a mal im týmto spôsobom pomôcť zakrúžkovať kandidáta. V danej veci bolo následne vykonané preverovanie uvedeného podnetu výsluchom podľa § 196 ods. 2 druhá veta Tr. por. V. X., operatívnym šetrením 1. OO OKP OR PZ Levice a listinnými materiálmi. Uvedené trestné oznámenie bolo dňa 24. novembra 2022 uznesením č. ČVS:ORP-609/1-VYS-LV-2022 podľa § 197 ods. 1 písm. d) Tr. por. odmietnuté, pričom právoplatnosť nadobudlo dňa 01. decembra 2022. V cit. uznesení je uvedené, že v rámci dokazovania nie je preukázateľné, že by zo strany V. X. malo ísť o úmyselné konanie nevyhnutné pre naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 ods. 1 Tr. zák. a ani iného trestného činu, keďže absentujú znaky skutkovej podstaty prečinu. Z výsluchu V. X. vyplynulo, že pri voľbách bola len akousi pomocou pre občanov obce Dolné Semerovce, konkrétne sa jednalo prevažne o jej rodinu a to občanov rómskeho etnika. Títo občania podľa jej slov nevedeli písať a čítať a nepoznali ani mená kandidátov, preto im za plentou pomohla, kde im presne podľa poradia na hlasovacom lístku prečítala mená kandidátov na starostu a oni si sami kandidáta vybrali a zakrúžkovali, pričom za túto jej pomoc využili bezodplatne, nič jej neponúkli a ona od nich tiež nič nepožadovala. Vzhľadom na to, že neboli naplnené žiadne znaky skutkovej podstaty trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 ods. 1 Tr. zák. a ani iného trestného činu, nebol dôvod pre začatie trestného stíhania alebo postup podľa § 197 ods. 2 Tr. por. a preto bolo potrebné vec odmietnuť.

14. Správny súd výzvou zo 17. januára 2023 adresovanou Okresnému úradu Levice požiadal o poskytnutie informácie, či je v súvislosti s voľbami do orgánov územnej samosprávy obce Dolné Semerovce evidovaný podnet ohľadom uvedených volieb. Okresný úrad Levice listom č. OU-LV-OVVS-2023/003712-002 z 26. januára 2023 poskytol správne súdu informáciu o tom, že Okresný úrad Levice neeviduje žiadny podnet, avšak evidujú oznámenie predsedníčky MVK, ktorá v deň konania volieb v čase 14:06 hod. telefonicky kontaktovala predsedníčku Okresnej volebnej komisie (ďalej aj len „OVK“) s tým, že v obci Dolné Semerovce vykonalo väčšie množstvo oprávnených voličov úpravu hlasovacích lístkov v priestoroch na to určených za asistencie V. X.. Na miesto boli vyslaní 2-ja členovia OVK za účelom preskúmania uvedeného oznámenia. Prílohou listu Okresného úradu Levice bolo zápisnica OVK z 29. októbra 2022, z obsahu ktorej vyplynulo, že podľa vyjadrenia predsedníčky MVK do 15:22 hod. akt hlasovania vykonalo 220 voličov, z toho 109 voličov rómskeho etnika hlasovalo za asistencie V. X., pričom do volebnej miestnosti chodilo naraz hlasovať väčšie množstvo voličov, ktorí nerespektovali výzvu na dodržanie poriadku vo volebnej miestnosti a opustenie volebnej miestnosti. Ďalej z vyjadrenia predsedníčky MVK vyplynulo, že v priebehu cca 2 hodín došlo k výkonu volebného práva u 109 voličov za asistencie tej istej osoby, pričom toho času sa vo volebnej miestnosti nachádzali len 3 členovia MVK. OVK v zápisnici ďalej k zisteniam uvádza, že zo zoznamu voličov bolo zistené, že pri voličoch ktorí volili za asistencie, bolo v poznámke napísané „A“ - asistencia a každý volič zapísaný v zozname voličov potvrdil svojim podpisom prevzatie hlasovacích lístkov pre voľby do orgánov samosprávy obcí, nik z nich nebol podpísaný krížikom, z čoho vyplýva, že uvedení voliči boli schopní upraviť hlasovací lístok samostatne. Predsedníčka MVK nevedela uviesť, prečo 109 voličov hlasovalo za prítomnosti asistentky, argumentovala tým, že sa jedná o občanov obce Dolné Semerovce rómskeho etnika, ktorí prišli do volebnej miestnosti viacerí, boli hluční a akt volieb prebiehal zmätočne, pričom na otázku členov OVK, prečo netrvala na dôslednom dodržiavaní pokojných volieb, uviedla, že mala obavy o svoju bezpečnosť. V zápisnici OVK bolo ďalej konštatované, že tejto situácii predchádzalo podanie H. R. L. adresované zapisovateľovi OVK, v ktorom poukázala na to, že v obci došlo v poslednom období k zvýšenému počtu prihlásení na trvalý pobyt osôb rómskeho etnika, čo by mohlo podľa jej názoru nasvedčovať

účelovosti týchto prihlásení, smerujúc k ovplyvneniu priebehu a výsledku volieb. V stanovisku OVK táto uviedla, že vzhľadom na vyššie uvedené zistenia sa domnieva, že v obci Dolné Semerovce mohlo dôjsť k porušeniu čl. 30 ods. 3 Ústavy SR a k porušeniu § 2 zák. č. 180/2014 Z. z., z dôvodu porušenia zásady tajnosti hlasovania a zásady priamosti volebného práva. OVK vyjadrila podozrenie, že priebeh hlasovania by mohol nasvedčovať tomu, že samotné rozhodnutie voliča pri slobodnom výbere kandidáta mohlo byť ovplyvnené prítomnosťou asistentky, čomu nasvedčuje aj fakt, že tá istá asistentka bola prítomná počas hlasovania u všetkých 109 voličov.

15. Správny súd v kontexte žalobnej námietky týkajúcej sa namietaného poskytovania pomoci voličom zo strany V. X. si za účelom zistenia skutkového stavu vyžiadala volebnú dokumentáciu a pristúpil k jej otvoreniu, ktoré bolo realizované dňa 02. februára 2023 o 11:00 hod. v jeho sídle, za účasti právneho zástupcu žalobcu. Žalovaný sa otvorenia volebnej dokumentácie nezúčastnil. O tomto úkone bola spísaná zápisnica z 02. februára 2023, ktorá je súčasťou spisu a z ktorej vyplynulo, že volieb v obci Dolné Semerovce sa zúčastnilo podľa zápisnice MVK 335 voličov, pričom bolo odovzdaných 330 platných hlasovacích lístkov pre voľby do obecného zastupiteľstva a 326 platných hlasovacích lístkov a pre voľby starostu obce. Na podklade zoznamu voličov bolo zistené, že pri 109 voličov je poznámka označená ako „A“. Príkladom sa zistilo, že poznámka „A“ sa nachádzala u 26 voličov s priezviskom L. z celkového počtu 26 voličov s týmto priezviskom, ktorí sa volieb zúčastnili, ďalej sa poznámka „A“ nachádzala u 8 voličov s priezviskom F. z celkového počtu 10 voličov s týmto priezviskom, ktorí sa volieb zúčastnili, poznámka „A“ sa nachádzala u 15 voličov s priezviskom X. z celkového počtu 17 voličov s týmto priezviskom, ktorí sa volieb zúčastnili, a poznámka „A“ sa nachádzala u 12 voličov s priezviskom X. z celkového počtu 13 voličov s týmto priezviskom, ktorí sa volieb zúčastnili.

16. V súvislosti s vyššie uvedenými zisteniami vyplývajúcimi z výsluchov svedkov ako aj vyjadrení polície a Okresného úradu Levice považoval správny súd za preukázané skutkové zistenia spočívajúce v tom, že osoba, identifikovaná ako V. X. sa v deň konania napadnutých volieb počas presne neurčeného, ale dlhšie pretrvávajúceho časového obdobia nachádzala vo volebnej miestnosti. Uvedené vyplynulo z výpovedí predsedníčky MVK, zapisovateľky MVK a člena MVK E. F., pričom táto skutočnosť bola ako zistenie zaznamenaná aj v zápisnici OVK (išlo o zistenie získané z rozhovoru s predsedníčkou MVK). Správny súd ohľadom otázky dĺžky prítomnosti V. X. vo volebnej miestnosti zistil rozpor medzi uvedenými výpoveďami a výpoveďou podpredsedu MVK, ktorý vypovedal, že sa nenachádzala vo volebnej miestnosti dlhší čas. Vzhľadom na skutočnosť, že však nevyvrátil jej samotnú prítomnosť a neuviedol vo výpovedi nič, čo by oslabilo alebo spochybnilo, že V. X. sa nachádzala dlhší čas vo volebnej miestnosti, tak ako uviedli vo svojich výpovediach predsedníčka MVK, zapisovateľka MVK a člen MVK F., správny súd považuje za dostatočne hodnoverne preukázané, že V. X. sa nachádzala vo volebnej miestnosti počas dlhšieho časového úseku.

17. Z vykonaného dokazovania má správny súd za ustálené, že počas napadnutých volieb bola pri výkone hlasovania poskytnutá asistencia celkovo 109 oprávneným voličom. Uvedené vyplynulo ako z výpovedí predsedníčky MVK, zapisovateľky MVK, ako aj zo zápisnice OVK a taktiež zo zoznamu voličov, s ktorým sa správny súd za prítomnosti právneho zástupcu žalobcu oboznámil pri úkone - otvorení volebnej dokumentácie dňa 02. februára 2023. Správny súd konštatuje, že ohľadom otázky počtu voličov, ktorým mala byť poskytnutá pomoc zistil rozpor, ktorý vyplýva z výpovede podpredsedu MVK, ktorý uviedol, že asistencia mala byť poskytnutá len 3 alebo 4 voličom. Taktiež člen MVK R. uviedol k otázke počtu, že malo ísť o 50 voličov a člen MVK F. vypovedal, že za jeho prítomnosti malo ísť približne o 5 voličov. Správny súd považuje rozpor sa odstránený a otázku presného počtu má ustálenú tak, že išlo o 109 voličov, pričom uvedené má preukázané z listinných dôkazov - zoznam voličov, zápisnica OVK, pričom tomuto počtu s miernou odchýlkou korešpondujú aj výpovede predsedníčky MVK a zapisovateľky MVK, ktoré sa nachádzali vo volebnej miestnosti počas dlhšieho časového obdobia, keďže členovia MVK R. a F. opustili volebnú miestnosť a išli zabezpečiť volebný akt s volebnou prenosnou schránkou. Výpoveď podpredsedu MVK k otázke počtu voličov, ktorým bola poskytnutá pomoc, preto správny súd v kontexte týchto ostatných dôkazov vyhodnotil ako nedôveryhodnú.

18. K otázke dôvodov poskytnutia asistencie má správny súd za preukázané, že týmto malo byť tvrdenie o negramotnosti voličov, čo vyplynulo z výpovede predsedníčky MVK a zapisovateľky MVK.

19. K otázke, či V. X. poskytovala pomoc jej rodinným príslušníkom správny súd zistil rozpor vo výpovediach podpredsedu MVK, ktorý uvádzal, že išlo o jej rodinných príslušníkov, pričom člen MVK R. uviedol, že nešlo len o jej rodinných príslušníkov.

20. Správny súd v rámci dokazovania k otázke, či bola asistencia zo strany V. X. poskytovaná z jej iniciatívy, alebo bola vyslovene požadovaná zo strany voličov, zistil, že táto asistencia bola poskytovaná aj z vlastnej iniciatívy V. X., čo vyplynulo z výpovede predsedníčky MVK, zapisovateľky MVK a člena MVK F..

21. Z uznesenia OR PZ, Odboru kriminálnej polície, I. oddelenie vyšetrovania, č. ČVS:ORP-609/1-VYS-LV-2022 z 24. novembra 2022 mal správny súd za preukázané, že V. X. sa počas konania volieb nachádzala vo volebnej miestnosti a poskytovala asistenciu voličom, avšak jej konanie nenaplnilo skutkovú podstatu trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 ods. 1 Tr. zák. a ani iného trestného činu. Zo zápisnice OVK správny súd zistil, že táto nadobudla na základe svojich zistení pochybnosti, že samotné rozhodnutie voliča pri slobodnom výbere kandidáta počas napadnutých volieb mohlo byť ovplyvnené prítomnosťou asistentky - V. X.. Zo zoznamu voličov mal správny súd za preukázané, že pri voličoch, u ktorých sa vyskytla poznámka „A“, sa nachádzali aj ich podpisy. Pokiaľ ide o skutočnosť, že vo veci bolo uznesením OR PZ, Odboru kriminálnej polície, I. oddelenie vyšetrovania, č. ČVS:ORP-609/1-VYS-LV-2022 z 24. novembra 2022 odmietnuté trestné oznámenie, správny súd poukazuje na skutočnosť, že uvedené posúdenie skutkových zistení zo strany orgánov činných v trestnom konaní v tomto smere nemá vplyv na možnosť vykonania súdneho prieskumu ústavnosti a zákonnosti napadnutých volieb, keďže orgány činné v trestnom konaní uvedené konanie posudzovali v intenciách Tr. zák. a teda v trestnoprávnej rovine, avšak to, že tieto nevezhľadli, že by za daných okolností došlo k naplneniu skutkovej podstaty niektorého z trestných činov obsiahnutých v Tr. zák. príp. osobitných predpisoch, neznamená, že možno bez ďalšieho napadnuté voľby považovať za zákonné v zmysle zákonnej úpravy obsiahnutej v zák. č. 180/2014 Z. z. príp. iných predpisoch upravujúcich voľby a v súlade s Ústavou SR.

Podľa čl. 30 ods. 1 a 3 Ústavy SR,

(1) Občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Cudzinci s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky majú právo voliť a byť volení do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov.

(3) Volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

Podľa § 2 zákona č. 180/2014 Z. z., voľby sa konajú na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním.

Podľa § 24 ods. 2 prvej až tretej vety zákona č. 180/2014 Z. z., volič po príchode do volebnej miestnosti preukazuje svoju totožnosť občianskym preukazom, ak v osobitnej časti nie je ustanovené inak. Okrsková volebná komisia zakrúžkuje poradové číslo voliča v zozname voličov a vydá mu hlasovací lístok a obálku. Prevzatie hlasovacieho lístka a obálky potvrdí volič v zozname voličov vlastnoručným podpisom; ak tak urobiť nemôže alebo ak prevzatie hlasovacieho lístka a obálky odmietne podpísať, predseda okrskovej volebnej komisie poznamená túto skutočnosť v zozname voličov.

Podľa § 24 ods. 6 zákona č. 180/2014 Z. z., volič, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre zdravotné postihnutie alebo preto, že nemôže čítať alebo písať a oznámi pred hlasovaním túto skutočnosť okrskovej volebnej komisii, má právo vziať so sebou do osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov inú osobu spôsobilú upraviť hlasovací lístok podľa jeho pokynov a zákona a vložiť do obálky; takouto osobou nemôže byť člen okrskovej volebnej komisie. Obidve osoby pred vstupom

do osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov člen okrskovej volebnej komisie poučí o spôsobe hlasovania a o skutkovej podstate trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda a o skutkovej podstate trestného činu volebnej korupcie.

Podľa § 27 zákona č. 180/2014 Z. z.,

(1) Vo volebnej miestnosti majú právo byť prítomní, okrem členov okrskovej volebnej komisie, jej zapisovateľa, členov a zapisovateľov volebných komisií vyšších stupňov, členov ich odborných sumarizačných útvarov a voličov, pozorovatelia vyslaní medzinárodnými organizáciami.

(2) Zástupca nezávislého kandidáta má právo byť prítomný v priebehu volieb a sčítavania hlasov vo volebnej miestnosti. Obec je povinná vo volebnej miestnosti vyčleniť pre zástupcov podľa prvej vety a pozorovateľov vyslaných medzinárodnými organizáciami osobitný priestor. Tieto osoby možno z volebnej miestnosti vylúčiť, len ak by bol ohrozený priebeh hlasovania a sčítavania hlasov.

(3) Vo volebnej miestnosti majú právo byť prítomné aj iné osoby, ktoré prejavili záujem o pozorovanie priebehu volieb a sčítavania hlasov. Tieto osoby možno z volebnej miestnosti vylúčiť, len ak by bol ohrozený priebeh hlasovania, sčítavania hlasov alebo z dôvodu nedostatočnej kapacity volebnej miestnosti.

22. Správny súd v kontexte žalobnej námietky smerujúcej voči poskytnutiu asistencie voličom a vykonaného dokazovania považuje za kľúčové posúdenie otázky, či za skutkových okolností, o aké ide vo veci samej boli rešpektované ústavné a zákonné atribúty výkonu volebného práva a to najmä v tom smere, či bola zabezpečená tajnosť hlasovania za účelom vytvorenia podmienok na slobodné uplatnenie vôle voliča pri výkone jeho volebného práva.

23. Správny súd poukazuje na všeobecné východiská formulované v judikatúre Ústavného súdu SR, podľa ktorých je legitimita moci v demokratickom ústavnom systéme založená na slobodnom rozhodovaní voličov v riadnej (zákonnej) volebnej procedúre, prostredníctvom ktorej nadobúdajú volené orgány verejnej moci (volené ústavné orgány, ako aj volené orgány územnej samosprávy) priamy mandát a ďalšie nimi kreované orgány verejnej moci nepriamy mandát na jej výkon od jej pôvodného nositeľa - občana (čl. 2 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Plné a dôsledné uplatnenie uvedeného ústavného princípu v praxi vyžaduje, aby bol výkon základného práva občanov zúčastňovať sa na správe verejných vecí slobodnou voľbou svojich zástupcov (čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) umožnený v kvalite, ktorej ústavný rámec je daný v jednotlivých ustanoveniach čl. 30 Ústavy Slovenskej republiky. Volebné právo je všeobecné, rovné a priame. Vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky jeho výkonu ustanovuje zákon (čl. 30 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky). Zákonná úprava výkonu volebného práva v Slovenskej republike reflektuje ústavnú požiadavku jeho „priamosti“ tým, že aktívne legitimovaným nositeľom volebného práva (oprávneným voličom) poskytuje príležitosť odovzdať svoj hlas priamo v prospech vybraného kandidáta na príslušnú volenú funkciu. Uvedené právo sa voličom poskytuje osobne. Nemožno ho preniesť (postúpiť) na inú osobu a pri jeho výkone sa nemožno nechať zastúpiť, pričom právna úprava pripúšťa jedine možnosť asistencie pri hlasovaní u voličov, ktorí nemôžu sami upraviť hlasovací lístok pre telesnú chybu alebo preto, že nemôžu čítať alebo písať (v prípade závažných, najmä zdravotných dôvodov môže volič taktiež hlasovať mimo volebnej miestnosti do prenosnej volebnej schránky). Rešpektovanie uvedených ústavných a zákonných atribútov výkonu volebného práva je okrem iného predpokladom zabezpečenia tajnosti hlasovania (čl. 30 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky) smerujúcim v konečnom dôsledku k vytvoreniu podmienok na slobodné uplatnenie vôle voliča pri výkone jeho volebného práva. (PL. ÚS 32/07).

24. Z vykonaného dokazovania má správny súd za dostatočne preukázané, že v prípade napadnutých volieb došlo k viacerým pochybeniam vo volebnom procese spôsobeným nedodrzaním ustanovení zák. č. 180/2014 Z. z. Berúc do úvahy skutkové zistenia uvedené vyššie správny súd konštatuje, že má za preukázané, že iná osoba - V. X. iniciatívne poskytovala asistenciu voličom, u ktorých na to neboli predpoklady, čím došlo k porušeniu § 24 ods. 6 zák. č. 180/2014 Z. z. V zmysle citovaného ustanovenia volič, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre zdravotné postihnutie alebo preto, že nemôže čítať alebo písať a oznámi pred hlasovaním túto skutočnosť okrskovej volebnej komisii. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že nie vo všetkých prípadoch voliči oznámili túto skutočnosť, ale naopak, že V. X. pomoc aktívne poskytovala bez toho, aby ju voliči požadovali. Tento záver

podporuje aj skutočnosť, že z dokazovania vyplynulo, že sa mala po dlhší čas zdržiavať vo volebnej miestnosti, kde sa voliči striedali a sama iniciatívne s „ponukou“ asistencie voličov oslovila, čo indikuje, že tak robila bez toho, aby bola o to požiadaná, resp. bez toho, aby voliči túto požiadavku vopred samostatne oznámili volebnej komisii. Za takýchto okolností ide o rozpor s § 24 ods. 6 zák. č. 180/2014 Z. z., keďže tento predpokladá iniciatívu voliča, nie inej osoby, ktorá mu má asistovať pri výkone jeho volebného práva. Správny súd má dôvodnú pochybnosť aj vo vzťahu k tvrdeniu, či v prípade voličov, ktorým bola táto pomoc poskytnutá išlo skutočne o voličov, ktorí neboli schopní hlasovací lístok upraviť sami z dôvodu negramotnosti, pretože zo zistení vyplývajúcich zo zoznamu voličov vyplynulo, že všetci voliči, ktorým bola poskytnutá asistencia potvrdili svojim podpisom prevzatie hlasovacích lístkov pre voľby do orgánov samosprávy obcí, nikto z nich nebol podpísaný krížikom, čo indikuje, že uvedení voliči boli schopní upraviť hlasovací lístok samostatne, resp. že ich tvrdenie, resp. tvrdenie V. X. sa javí ako nedôveryhodné. Uvedené tiež predstavuje rozpor s cit. ustanovením zák. č. 180/2014 Z. z., pretože ten predpokladá, že volič nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre zdravotné postihnutie alebo preto, že nemôže čítať alebo písať.

25. Správny súd si je vedomý skutočnosti, že § 24 ods. 6 zák. č. 180/2014 Z. z. neustanovuje, že by bol volič dožadujúci sa pomoci iného voliča z dôvodu svojej negramotnosti povinný toto svoje tvrdenie preukazovať a preto v zásade platí, že ak volič takéto tvrdenie prednesie, treba z neho vychádzať. Správny súd však v tejto súvislosti opätovne poukazuje na zistenia vyplývajúce zo zoznamu voličov, kedy títo boli podpísaní a na zistenie, že nie pri všetkých voličoch, predchádzalo poskytnutiu asistencie ich vlastné vyžiadanie si takejto pomoci.

26. Správny súd na podklade vykonaného dokazovania k otázke, či sa V. X. zdržiavala vo volebnej miestnosti po dlhší čas, identifikoval aj porušenie § 27 zákona č. 180/2014 Z. z. upravujúceho podmienky pre prítomnosť osôb vo volebnej miestnosti. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že V. X. nebola v zmysle § 27 zákona č. 180/2014 Z. z. oprávnená byť prítomnou osobou vo volebnej miestnosti počas dlhšieho časového úseku.

27. Správny súd považuje za nedôveryhodné aj tvrdenie, že v prípade voličov, ktorým V. X. poskytovala asistenciu, išlo o jej rodinných príslušníkov. Uvedené tvrdenie sa v rámci dokazovania nepreukázalo, naopak bolo spochybnené aj tým, že išlo o mimoriadne veľký počet osôb a s viacerými rozličnými priezviskami, ako vyplynulo zo zoznamu voličov.

28. Správny súd má taktiež za preukázané, že došlo k porušeniu § 24 ods. 6 zák. č. 180/2014 Z. z. tým, že voliči, ktorí hlasovali s asistenciou, neboli poučení o spôsobe hlasovania a o skutkovej podstate trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda a o skutkovej podstate trestného činu volebnej korupcie.

29. Správny súd má na podklade vykonaného dokazovania za dostatočne preukázané, že počas napadnutých volieb bola poskytovaná asistencia voličom v rozpore so zákonnými podmienkami pre jej poskytnutie a vzhľadom na vysoký počet voličov, ktorým mala byť takto poskytnutá asistencia, ktorú v zásade možno považovať za daných skutkových okolností za neoprávnenú, sa teda vo volebnom procese vyskytlo v prípade týchto voličov závažné pochybenie, ktoré malo v konečnom dôsledku vplyv na obsah hlasovacích lístkov a to v tom smere, že tento obsah nemusel za každých okolností reálne zodpovedať vlastnému rozhodnutiu voliča pri jeho výbere kandidáta, keďže tento výber má byť slobodný a teda neovplyvnený zo strany inej osoby. Pokiaľ ide o samotnú asistenciu poskytovanú voličovi, správny súd konštatuje, že táto asistencia má byť pomocou smerujúcou k umožneniu výkonu hlasovacieho práva (napr. prečítanie mien v prípade nevidiacich, prípadne pomoc s fyzickým zakrúžkovaním voličom žiadaného kandidáta v prípade fyzicky hendikepovaných ľudí), avšak nemôže predstavovať také konanie, ktoré by vyústilo v zásah do samotného hlasovacieho práva v tom zmysle, že by bolo dotknuté vlastné, samostatné rozhodnutie voliča, o tom, koho chce voliť. V tejto súvislosti správny súd konštatuje, že za daných skutkových okolností neboli rešpektované ústavné a zákonné atribúty výkonu volebného práva a to najmä v tom smere, že nebola zabezpečená tajnosť hlasovania (čl. 30 ods. 3 Ústavy SR), keďže s voličmi išla zo svojej vlastnej iniciatívy do priestoru určeného na hlasovanie iná osoba, ktorá na to nebola v zmysle zákona oprávnená, pričom na prítomnosť takejto osoby v priestore pre hlasovanie nebol ani zákonom aprobovaný dôvod podľa § 24 ods. 6 zák. č.

180/2014 Z. z. Nedodržanie tajnosti hlasovania vyústilo do situácie, kedy neboli v prípade dotknutých voličov vytvorené podmienky na slobodné uplatnenie vôle voliča pri výkone ich volebného práva (čl. 30 ods. 1 Ústavy SR).

30. Správny súd poukazuje na to, že vo všeobecnosti pre to, aby bolo vyhovené volebnej žalobe, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t. j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a žalobcom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už sponchybnuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 73/07). Správny súd na podklade vykonaného dokazovania konštatuje, že zistil protizákonnosť volieb, kedy neboli náležite splnené zákonné podmienky pre poskytnutie asistencie, tak ako ich predpokladá § 24 ods. 6 zák. č. 180/2014 Z. z. Žalobca namietal neplatnosť volieb z dôvodu porušenia práve cit. ustanovenia a s tým súvisiaceho čl. 30 ods. 1 a 3 Ústavy SR a v tejto súvislosti možno konštatovať, že v prejednávanej veci bola preukázaná príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a žalobcom namietanou neplatnosťou. Správny súd ďalej konštatuje, že dôležitým komponentom volebného súdnicstva je zisťovanie intenzity volebných nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na rozhodovanie voličov a najmä na výsledok volieb, pričom v prejednávanej veci aj vzhľadom na vysoký počet voličov (asistencia bola jednou a tou istou osobou poskytnutá približne 1/3 voličov v napadnutých voľbách) možno konštatovať, že uvedené porušenie mohlo objektívne dosahovať takej intenzity, že malo vplyv na výsledok volieb.

Záver a trovy konania

31. Správny súd konštatuje, že porušenie vyššie cit. ustanovenia zákona priamo ovplyvňujúce výsledok volieb znamená zároveň aj neústavnosť týchto volieb spočívajúcu v zásahu do základného práva občanov zúčastňovať sa na správe vecí verejných slobodnou voľbou svojich zástupcov, do princípu rovnosti a priamosti volebného práva ako aj do základného práva občanov vykonať voľbu tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 1 a 3 Ústavy SR). Uvedené oprávňuje správny súd uplatniť svoju právomoc podľa čl. 142 ods. 2 písm. a) Ústavy SR a § 312j ods. 2 SSP a preto aj vzhľadom na vyššie uvedené považuje žalobu za dôvodnú a voľby do obecného zastupiteľstva obce Dolné Semerovce vyhlasuje za neplatné (§ 312j ods. 2 písm. a) SSP).

32. O nároku na náhradu trov konania rozhodol správny súd podľa § 167 ods. 3 písm. a) SSP tak, že žiadnemu z účastníkov konania nárok na náhradu trov konania nepriznal. Správny súd dospel k záveru, že nie je možné od žalovaného spravodlivo požadovať, aby znášal trovy konania žalobcu, a to vzhľadom na procesnú aktivitu strán (dokazovanie realizované na návrh žalobcu i správnym súdom) a taktiež keďže vada volebného procesu, ktorú žalobca v žalobe vytýkal, nebola zapríčinená žiadnou zo strán účastníkov konania, ale vznikla ako dôsledok pochybenia volebnej komisie vo vzťahu k zabezpečeniu priebehu volieb. Správny súd pri aplikácii cit. ustanovenia upravujúceho nepriznanie nároku na náhradu trov konania z dôvodov hodných osobitného zreteľa vzal do úvahy teoretické východisko spočívajúce v tom, že cit. ustanovenie predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 167 ods. 1 a § 168 SSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 171 ods. 1 SSP), avšak v súvislosti so zásadou zodpovednosti za zavinenie je z pohľadu správneho súdu potrebné k tejto pristupovať extenzívnejšie a to z dôvodu osobitného charakteru konania vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy. Pokiaľ ide o zásadu zodpovednosti za zavinenie podľa § 171 ods. 1 SSP, táto je upravená spôsobom zohľadňujúcim štandardné konania v správnom súdnicte a preto je formulovaná takým spôsobom, že má byť zohľadnená pri „procesnom zavinení“ odmietnutia alebo zastavenia konania alebo vzniku trov a teda primárne nepredpokladá situáciu, kedy bude po meritórnom prieskume žaloba zamietnutá, alebo naopak kedy jej bude vyhovené, pretože v týchto prípadoch sa budú vo vzťahu k účastníkom konania uplatňovať ostatné ustanovenia o trovách - § 167 až 170 SSP. Konanie vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy však vykazuje určité osobitosti, ktoré sú skôr typické pre civilné sporové konanie, ako napríklad aj to, že účastníci konania sú súkromné subjekty (§ 312c, § 312d SSP), nie správne orgány či subjekty v podobnom postavení. Práve v tejto súvislosti je potrebné brať do úvahy ich prípadné

zavinenie, pretože pokiaľ by bol žalovaný zviazaný k náhrade trov žalobcovi bez toho, aby sa preskúmaval tento aspekt, v praxi by mohlo dochádzať k situácii, že by povinnosť nahradiť trovy zaťažila osobu, ktorá sa do postavenia účastníka konania dostala v podstate len z dôvodu, že využila svoje pasívne volebné právo garantované jej Ústavou SR a to bez toho, aby sa nejakým spôsobom „podieľala“ na volebných vadách spôsobujúcich neústavnosť či nezákonnosť volieb. Správny súd je presvedčený, že v prejednávanej veci je vhodné pristúpiť k aplikácii § 167 ods. 3 písm. a) SSP a to takým spôsobom, že v rámci „dôvodov hodných osobitného zreteľa“ pri konaniach vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy pristúpi k extenzívnejšiemu výkladu, v rámci ktorého by pre posúdenie kritérií pre aplikáciu citovaného ustanovenia zohľadňoval aj zásadu zodpovednosti za zavinenie. Správny súd taktiež za „dôvody hodné osobitného zreteľa“ považoval i skutočnosť, že v prejednávanej veci bolo potrebné realizovať opakované dokazovanie, a to až na podklade zápisnice OVK z 29. októbra 2022 (obdržanej správnym súdom od Okresného úradu Levice, a to na výzvu správneho súdu), z obsahu ktorej vyplynuli nové skutočnosti podstatné pre konanie. S ohľadom na uvedené preto správny súd o trovách konania rozhodol podľa § 167 ods. 3 písm. a) SSP tak, ako je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

33. Senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky prijal toto rozhodnutie jednomyselne (§ 139 ods. 4 SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok n i e j e prípustný.